

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta filozofická
Katedra antropologie

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): Eva Šerá

Název práce: Prožívání času ve společnosti 19. a 20./21. století

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě): PhDr. Martin Franc, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn): Autorka si kladla tři hlavní cíle: „1. kategorizovat slovní fráze s lexémem čas podle metaforickýchází; 2. definovat komplexní strukturu konceptualizace času ve třech rovinách: metaforách konceptuálních, metaforách sociálních a prožívání času v jazyku (subjektivní význam času); 3. porovnat konceptualizace času ve fázi zrychlovací (1800-1950) a ve fázi rychlostní (1950 – současnost), konstatovat jejich shodnost nebo definovat odlišnosti.“ (s. 133). Zatímco v prvních dvou případech můžeme hovořit o naplnění, i když nepříliš tvůrčím způsobem (základní koncepty jsou převzaty z jiných teoretických statí a originálním příspěvkem autorky jsou jenom drobné posuny kategorií), v případě třetího cíle těžko o naplnění můžeme hovořit. Porovnání je provedeno pouze v jediném odstavci v závěru (s. 135-136), kde se bez hlubší argumentace tvrdí, že „v základech“ se „časové zkušenosti neliší a v obou érách lze kategorizovat čas na základě stejných principů“. To by tedy zásadně znamenalo zpochybnění uváděného členění P. Borscheida. Ani to však autorku nevedlo k hlubšímu zamyšlení nad použitou metodou a vhodností její aplikace pro analýzu konceptu času.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.): Nejsem si zcela jist, že by otázka prožívání času v různých historických etapách byla nejvhodnějším tématem pro diplomovou práci, protože podle mého názoru vyžaduje značně širokou znalost nejrozličnějších materiálů a rozsáhlé životní zkušenosti. Zároveň se domnívám, že rozdíly v prožívání času v jednotlivých epochách musí být zkoumány multidiscipinárním způsobem. Teoretickou část autorka zredukovala na převyprávění několika zahraničních prací, na jejichž vzorce svůj výzkum „nasadila“. Jednu z nich – knihu George Lakoffa a Marka Johnsona *Metafory, kterými žijeme* (2002), kterou cituje velmi často, dokonce ani neuvedla do seznamu literatury. Za velmi závažnou považuji skutečnost, že přestože používaná literatura dokumentuje především situace v anglosaském světě, autorka se nijak nepokusila její úvahy nějak přizpůsobit domácímu českému kontextu. To zejména v případě knihy německého autora Petera Borscheida může vést k značným problémům, protože procesy, kterým věnuje pozornost, v různých částech Evropy probíhaly a probíhají s odlišnou intenzitou a částečně i v odlišném čase. Řada dílčích otázek v prožívání času přibližovaných podle Borscheidovy knihy přitom přímo volá po konfrontaci s českými studiemi k dané problematice (například otázka taylorizace a obecně racionalizace ve využívání času). Celá teoretická část práce je v této podobě pouhým kompilátem, navíc z velmi omezeného počtu zdrojů. Jádro práce se také omezuje prakticky mechanicky na využívání omezeného množství zdrojů (byť nepochybně velmi bohatých a klíčových). Prakticky zde nenajdeme žádné kreativní úvahy nad zjištěnými daty, jsou zde prakticky jen trpně hromaděna data, často dost nepřehledným způsobem. Autorka se ani nezamýšlí nad nějakými dobovými reflexemi času, ani nad nějakým širším kontextem problematiky. Některé úpravy kategorizace jiných autorů nepovažuji za zásadní posun v bádání. Poměrně zásadní tvrzení vyplývající z podle mého názoru spíše ledabylé komparace jazykové situace 19. a přelomu 20. a 21. století není nijak argumentováno. Chybí tak podle mne nejdůležitější část textu, která by přinesla originální propracovanou úvahu autorky vysvětlující výsledek jejího experimentu. Bez této argumentace celá práce pozbývá do značné míry svoji hodnotu.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.): Práce není příliš čtivá, což je vzhledem k její koncepci naprosto pochopitelné. Samotná analýza tvořící jádro práce je někdy řazena trochu chaoticky. U některých příkladů chybí doklady z jednoho období, aniž by bylo vysvětleno proč. Autorka pracovala s velmi omezeným množstvím literatury, jádro několika použitých titulů ovšem velmi rozsáhle převyprávěla. Jednu z nejpoužívanějších prací knihu George Lakoffa a Marka Johnsona Metafory, kterými žijeme (2002), jak jsem již uvedl, zapomněla uvést v seznamu literatury, což při malém počtu položek literatury určitě zaráží. Autorka zdroje cituje poctivě, nicméně velmi často se v jejích citacích objevují překlepy (například Jungmannův Slovník z let 1834-39 je opakovaně citován jako Jungmann 1935-39, podobně Borscheid je opakovaně uváděn jako Borscheid). Rušivě působí poměrně značné množství překlepů a zejména chybějící písmena. Někdy dokonce v tomto ohledu dochází k posunu ve významu sdělení (srv. s. 131, kde je místo včas uvedeno čas). Autorka se nevarovala ani špatně formulovaných vět – „V mé práci si tedy stanoveny tyto cíle“ (s. 133). Ledabylá redakční práce daná zřejmě překotným dokončováním zamrzí tím víc, že se jedná o práci zabývající se analýzou jazyka a člověk by tedy čekal vytříbený jazykový cit. Zarazila mě pravopisná chyba na s. 111 (plyvání krve), nejsem si však jist, zda není už v původním textu. Velmi často také autorka tápe v používání kurzívy. Tabulky (respektive diagramy) jsou používány zřídka, ten na s. 98 však není v jedné části dobře čitelný. Zvláště působí také Summary – v řadě případů je zde literatura připomínána s českými koncovkami, což naznačuje možnost využívání strojového překladu. Přílohy práce nemá.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.): Autorka si vybrala mimořádně obtížné téma, situaci si podle mého názoru usnadnila příliš upnutím se na několik málo, byť nepochybně mimořádně důležitých teoretických pohledů. Analytická kategorizace jí jistě stále velké množství práce, kterou však nezúročila dostatečně kreativní argumentací v závěru. Ve čtenáři tak zůstává po přečtení studie pachut' nedotaženosti a nedořešenosti. Jako by shromážděný materiál stále čekal na fázi diskuse o výsledcích, v nichž by se závěry dočkaly jasného odůvodnění. Za důležitý nedostatek považuji také naprostou absenci historického českého kontextu, teorie jsou jen slepě přebírány od zahraničních autorů.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Může autorka problematiku konceptualizace a prožívání času ve sledovaném období zasadit do českého kontextu (včetně třeba české reflexe taylorismu)?

Prosím o hlubší vysvětlení závěru, že „v základech“ se „časové zkušenosti“ v českém jazyce 19. a přelomu 20. a 21. století neliší. Jak tento závěr rezonuje s Borscheidovým členěním?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

(výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě): Pokud budou uspokojivě zodpovězeny dotazy z bodu 5, doporučuji známku dobře.

Datum: 24. 5. 2012

Podpis: PhDr. Martin Franc, Ph.D.

Pozn.: Při nedostatku místa použijte přiložený list.

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie